

Dúzs község bemutatása

A teljesítménytúra rajtjának helyt adó falu Tolna megye középső vidékén, a Tolnai–hegyháton, a Kapos folyó jobb partján fekszik. Végighalad rajta a Dombóvárt Hőgyésszel összekötő 6532. számú út. Megállója van a Budapest – Pécs villamosított vasútvonalon. A falu déli határát nagyvadas jellegű erdő képezi, melyben nagy számú szarvas, őz, dámvad és vaddisznó él. Gyógynövények és védett növények ugyancsak találhatóak. A mezőgazdasági művelésre alkalmas terület talaja nagyrészt homokos. A domboldalakon a szőlőtermesztés régi múltra tekint vissza, Dúzs szőlőhegye a szekszárdi borvidék völgségi körzetének tagja.

Határából egyaránt került elő lelet a lengyeli kultúra (kőkor, Kr. előtt 3000 körül – ezzel kapcsolatban a túra utolsó szakaszánál, a Wosinsky-empléknél még olvashatnak), a rézkorból, a népvándorlás és a honfoglalás idejéből. Első írásos említése 1298-ból való [*Duus*]. A török alóli felszabadító háborúk alatt elnéptelenedett. 1740 – 1780 között, Mária Terézia uralkodása idején kezdődött meg Dúzs újbóli betelepítése, főként német ajkú családokkal.

1925-ben lakosságának 96 %-a német nemzetiségű volt. Az 1929-ben épült katolikus elemi népiskola két tantermében két tanító foglalkozott a gyermekekkel. (Ma eljárnak Hőgyészre a diákok, az épületben a polgármesteri hivatal nyert elhelyezést. Az épületet belülről is megismerhetjük, hiszen itt lesz a teljesítménytúránk rajtja.) Virágos előkertjében áll a két világháborúban elesett helyi hősök emlékműve.

A lakosság nagy része katolikus vallású. Dúzs középkori temploma a községen kívül állt. A mai, Szent György vértanú titulusú templomot 1828-ban építették klasszicista stílusban, a falu központjában. Szószéke barokk munka. Külsőjét 2006-ban tatarozták. A bejárat előtti műkő feszületet a millicentenárium évében állították. A lakosság megélhetését a földművelés, az erdészet és a vasút biztosította. Az igen fejlett szőlőkultúra – Mária Terézia hivatalos fehérbor-szállítója volt egykor a falu – az 1950-es években hanyatlásnak indult, majd a Hőgyézi Állami Gazdaság jóvoltából nagyüzemi szőlőtáblákat telepítettek, s a dúzsi bor ismét megindult a hírnév felé. A demokratikus átalakulást követően Dúzsban megnőtt a munkanélküliség, a kilencvenes évek közepe óta viszont csökkenő tendenciát mutat. Továbbra is a legnagyobb munkáltató a vasút, azontúl a környező városokban (Dombóvár, Tamási) kapnak munkát a törekvő dúzsiak. A ma 243 lakosú Dúzs közigazgatásilag Szakály körjegyzőségéhez tartozik Tolna megye Tamási kistérségében. Táblás vasúti megállója a 1337. szelvényben, a Kapos medrétől 300 m-re található, a polgármesteri hivatal mellett vezet hozzá a Nefelejcs utca (300 m).

A község címere pajzs alakú, egyenes és görbe vonalakkal tagolt. A kék és a zöld színnel két részre oszlik. A pajzs osztott, alul ívelés választja el ezüst színnel, mely a Kapost szimbolizálja. Alul a felirat is ezüst színű. A felső rész alapja kék, balról álló három, sárga színű búzakalász a mezőgazdasági profilt jelképezi. Ugyanott jobb felől sárga színű nap, az élet szimbóluma. Az alsó részen bal oldalt egy barna ózgida utal a falu körüli vadászterületre, jobb oldalt pedig barna, zöld és bordó színnel egy szőlőtőke a bortermelésre.

Mucsi község bemutatása

A főutaktól távol, a Mucsi–Hidas-patak mentén fekvő falut 1403-ban említik először. A török idők alatt elnéptelenedett falut Fulda környéki (Németország Hessen tartománya) sváb telepésekkel népesítették újra. Ők Mutschingnak hívták a falut. A *Historia Domusban* olvashatjuk, hogy 1714-ben a betelepülő német hívek hozták rendbe a régi templomot. 1745-től Bayermann János plébános pontos anyakönyvi bejegyzéseket vezetett a születésekről, házasságkötésekről, halálozásokról. Ezidőtájt szinte a teljes lakosságot a betelepült német ajkúak adták. Nyelvjárásukat napjainkban is beszéli néhány idős ember. A beköltözők elsősorban földművelésből éltek, híresek voltak szőlőültetvényeik, s a zamatos borok.

A XX. század történelmi viharai, háborúi Mucsit is érzékenyen érintették. Az elszegényedő családok tagjai közül sokan választották a kivándorlást a jobb megélhetés reményében. A II. világháború utáni kitelepítések következtében a község csaknem teljesen kihalt, alig néhány német ajkú család maradt Mucsiban. Az idevalósi emberek ragaszkodását jelzi, hogy több család az erőszakos kitelepítést követően később visszaszökött. A távozottak üres házaiba az ország távoli részeiből érkeztek családok.

A Hőgyész és Závod felől a 65157. számú mellékúton elérhető, 438 lakosú Mucsi község Szakály körjegyzőségéhez tartozik Tolna megye Tamási kistérségében. 2017. aug. 12–13-án lesz az elszármazottak találkozója.

Mucsi pajzs alakú címere alsó zöld mezejében a három domb a domborzati adottságait jeleníti meg. A mező közepén lévő ezüstsínű ekevas a legrégebb, ismert községi címerre utal. A középső kék mezőben a barna színű szarvas a falura jellemző vadállományt szimbolizálja. A felső mező bal oldali ezüstmezejében a szőlőfürt jelképe annak, hogy Mucsiban virágzott a borkultúra. A felső mező jobb oldali vörös mezejében a félhold az éltető erőt mutatja.

Szent István király római katolikus templom

Az elődje megújításával 1781-ben emelt késő barokk mucsai szentegyház a falu felett áll. Külső falán az első világháborúban elesettek emlékműve. Homlokzati fülkéiben Szűz Mária és Szent István király szobrai. Sekrestyeszekrénye, padjai rokokó, oltárai és szószéke copf stílusúak. Főoltárának menza alatti üveg-fülkéjében egy világszerte egyedülálló ereklye látható. Szent Valerius Felicianus keresztény vértanú ereklyéit a község kegyura, a diplomata Apponyi (II.) Antal (1782–1852) kapta vatikáni követ korában XII. Leó pápától. 1833-ban került mai őrzési helyére. A teljes csontvázat viasszal vonták be, ez adja szoborszerű kinézetét. A plébániaház 1745-ből való.

Annafürdő

A Lengyel község harárában fekvő Annafürdő az Apponyi családnak köszönheti hírnevét. A hagyomány szerint a gróf felesége, Pejacsevich Teréz grófnő reumás betegségben szenvedett. Kezelését férje Lengyelen a kastély közelében kívánta megoldani. Erre volt alkalmas a mai napig itt működő forrás. Ezért annak közelében gőzfürdőt létesített. Minthogy a gőzfürdő gyógyító hatással volt a grófnő betegségére – és ennek hamarosan híre is ment – sokan vették igénybe a gyógykezelést. A fürdő sorsáról gróf Apponyi József a végrendeletében külön rendelkezett. Örökösének, gróf Apponyi Rudolfnak felesége, Benkendorff Anna grófnő is igen megkedvelte ezt a fürdőhelyet. A fürdőzők részére hat pihenőszobát építtetett, a családja számára pedig külön, lakható épületet készíttetett. Anna grófnő a fürdőnél az iskolás gyerekeknek évente majálist, versenyeket, tombolákat rendezett. Halála után róla nevezték el.

1926-ban a tulajdonos, gróf Apponyi Sándorné a Magyar Nemzeti Múzeumnak adományozta 2189,6 katasztrális holdnyi erdőterületét. Mivel a fürdő az erdőben volt, így annak kezelése is a Magyar Nemzeti Múzeumra szállt át. A II. világháború után az erdő a Magyar Állami Erdőgazdaság gondozásába került. Az Anna-forrás és környéke 1975 óta természetvédelmi terület, ma a Tamásiban székelő Gyulaj Erdészeti Zrt. kezelésében van. Az egykori fürdő helyén ma Turisztikai és Természet-ismereti Központ működik. Hogy az itt rejlő természeti szépségeket minél többen megcsodálhassák, tilos a növényeket gyűjteni, szállítani és értékesíteni bármilyen fejlődési alakjukban (mag, hajtás, dugvány stb.). Az itt látható fészületet 1897-ben Tirolból hozatták a birtokos Apponyiak.

Annafürdő a tőle mintegy 2 km-re lévő Lengyelhez tartozik. A község számos műemlékkel rendelkezik, leghíresebb az 1829-ben emelt, s még abban a században eklektizált volt Apponyi-kastély és 22 hektáros védett parkja. Ma az Apponyi Sándor Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium működik benne. Jellegzetessége a négy bejárati ajtó, a 12 kémény, az 52 szoba, a 365 ablak – az év szimbólumai. Parkját a Tájak Korok Múzeumok Kiskönyvtár 366. számú kötete mutatja be. Svájci mintára épült tehenészetet, német és bukovinai székel emlékszobát, 125 éves óvodatörténeti kiállítást, helytörténeti gyűjteményt, mezőgazdasági gépkiallítást, Apponyi emlékszobát is találunk.

A Papdi kápolna

A Mucsai határában álló kápolna a török időkben elpusztult Alsó-Papd falu templomocskája volt. Az 1720 körül Fuldából áttelepült mucsai és a lengyeli németek többször felújították, azóta is Szűz Mária-kegyhelyként tisztelik. Titulusa a 14 segítőszent, németül Vierzehnheiligen (Ákos, Borbála, Balázs, Cirjék, Dénes, Egyed, Erazmus, Euszták, György, Alexandriai Katalin, Kristóf, Antiochiai Margit, Pantaleon és Vid).

A településektől ma távol álló, turistaösvényeken megközelíthető magányos kicsiny szentegyház megújítását 1882-ben és 1930-ban végezték el. Tágas vizenyős réten áll, palatető fedi, meszelt fala nedvesedik. Homlokzata előtt áll hegyes sisakú tornyocskája. A toronyaljába lépve az ajtón át betekinthetünk a két boltszakaszos kápolna hajójába. A bejárat előtt fa fészület és műkő Krisztus-szobor 1919-ből. Mellette fakad a jóvizű Kápolna-forrás.

A Wosinsky Mór-emlékmű

A környék legmagasabb pontja az Annafürdőtől, Mucsitól, a copf evangélikus templomáról nevezetes baranyai Mekényestől, valamint Kurd községtől egyforma távolságban lévő hegyvonulat késő bronzkori földsáncot rejt. Fialat plébános korában, 1881-től kutatott itt Wosinsky Mór (Tolna, 1854. márc. 28. – Szekszárd, 1907. febr. 22.), a későbbi esperes. Az itteni őskori telep feltárását követően az egész megyét átvizsgálta régészeti szempontból. 1896-tól az általa feltárt leletekből megalapított Tolna Vármegyei Múzeum igazgatója lett, mely ma az ő nevét viseli. A neolitikus időszakot az itteni első kutatás emlékére lengyeli kultúraként ismerik. A sáncon 1985-ben, a szekszárdi nemzetközi ősrégészeti konferencia alkalmából állították fel Wosinsky Mór emlékoszlopát, a dombormű Farkas Pál (Szeged, 1947. július 1. –), Szekszárdon élő szobrászművész alkotása. Mellette erdei pihenőhelyet alakítottak ki. Wosinsky Mór szintén Farkas Pál alkotta mellszobra Szekszárdon a nevét viselő múzeum előtt áll. Lengyel község plébániaépületének falán is van emléktáblája. Szülőhelyén nyugszik a családi sírboltban.

Kurd község bemutatása

Története

A Kapos két partján települt község területe ősidők óta lakott hely. Határában a XIX. sz. közepén etruszk eredetű kétfülű bronzvedreket (cisztákat) és hamvasztásos temetkezés nyomait tárták fel. A bronzvedrek a Magyar Nemzeti Múzeumba kerültek. Az Árpád-kori, templomos település nevét először 1138-ból származó oklevél, majd egy 1232–1237 közti időből származó adóösszeírás említi. A hódoltság idején a törökök javadalom-faluja volt, a szászi (szászvári) várhoz tartozott. 1669-ben a Völgység falvaival együtt pusztá helynek írták. Fényes Elek ezt írja Geográfiai szótárában: „Kurd, magyar falu, Tolna vármegyében, a Kapos bal partján, utolsó postája Szekszárdhoz nyugotra 4 mérföldnyire, 1250 katasztrális holddal, parochiával, templommal. Van első osztályú szántóföldje, jó bortermő szőlőhegye, derék erdeje, hídja a Kaposon, s kőépületei az itt tanyázó lovasság számára.” A Tolnai Világlexikon (1927) írta: „Nagyközség Tolna vármegye dombóvári járásában, 1920-ban 1780 lakossal. Vasútállomás Kurd–Csibrák; posta, táviró Kurd–Csibrák.” A mai faluközpont az 1887-es tűzvész után alakult ki. 1946-ban a német lakosokat kitelepítették. Kurd szülötte *Sebestyén Géza* (1878 – 1936) jellemző színész, aki több társulatban, színházban játszott, igazgatott. 1924–1936 között a Budai Színkör igazgatója, 1931–1936 közt az Országos Színészegyesület elnöke volt. Két öccse is színigazgató lett.

A művelődési otthon utcájának névadója *Kotsis Margit* (1892–1976) tudós tanítónő, aktív, eredményes iskolaigazgató. Diákjait egyből felvették a középiskolákba. A háborús időkben is zavartalanul tanított.

A Hőgyéssz Dombóvárral összekötő 6532. sz. és a Lengyel érintésével Bonyhádra vezető 6538. sz. út mellett fekvő, ma 1092 lakosú Kurd körjegyzőségi székhely Tolna megye dombóvári kistérségében.

Nevezetességei

Szent Lőrinc titulusú római katolikus templomát 1765-ben emelték. Karcsú, magas tornya a homlokzat előtt áll. Főoltára a bécsi Johann Martin Fischer (1740–1820) alkotása, a pécsi székesegyházból származik. Szent Anna oltárának képét Zichy Mihály (1827–1906), az orosz cári udvar akkor már Párizsban élő festője alkotta 1846-ban. A Petőfi Sándor utcában, a templom közelében álló, tekintélyes nagyságú plébániaház 1831-ben épült. A Kotsits Margit utcán a művelődési otthonon túl, nyugat felé sétálva, a környék földtörténeti múltját táblákon bemutató *Geo-park*, tovább a Hunyadi János utca keresztezését (naponta 06–21 óráig nyitva tartó AGIP benzinkút, shoppal, toalettal, mellette naponta nyitva tartó TXT-2000 nevű pizzéria, terasszal, toalettal) elhagyva érünk a temetőkertbe. Az itt álló, Krisztus Urunk feltámadása titulusú temetőkápolna 1775-ből való. Kurd pajzs alakú, három részre tagolt, hagyományos magyaros tónusú, szabályos címerében a kék szín a békés lakosságra, a szőlőfürt a bortermő helyre, a három kalász a jó minőségű szántóföldekre, a középen lévő hullámos vonal az éltető Kaposra, az alsó rész zöld színe a folyó melletti legelőkre, a farkas pedig a község nevének feltételezett eredetére emlékeztet.

Mint gyakorló országjárók, szívből javasoljuk, hogy ne csak teljesítmény-túrázni, hanem gyönyörű hazánk eme csodás szegletének kincseit megismerni is mielőbb térjen vissza hozzánk! Ígérjük és hisszük, nem fogja megbánni! Köszönjük, hogy ellátogatott vendégszerető vidékünkre! Az 1882. november 16-án megnyílt Budapest – Pécs vasútvonalon kétórás ütemes menetrend szerint idén kerékpárt is szállító korszerű villamos motorvonatok közlekednek személyvonati díjszabással.

Az 1985-ben alapított Tájak–Korok–Múzeumok Egyesület elérhetőségei:
+36-1-784-85-88; +36-20-946-46-59; tkme@tkme.hu
web: www.tkme.hu

2017. PÜNKÖSD VASÁRNAPI MENETREND:

vonat	Bp.	Déli	i.	04.45	06.45	vonat	Kurd	i.	14.25	16.25	18.25	20.25	
	Kelenföld		i.	04.52	06.52		Dúzs	é.	14.31	16.31	18.31	20.31	
		Dúzs	é.	07.21	09.19		Kelenföld	é.	17.06	19.06	21.06	23.06	
		Kurd	é.	07.29	09.27		Bp. Déli	é.	17.14	19.14	21.14	23.14	
busz	Dúzs	i.	08.34	14.58	16.58	busz	Kurd	i.	06.28	08.19	12.38	15.56	17.24
	Kurd	é.	08.46	15.08	17.08		Dúzs	é.	06.38	08.31	12.48	16.04	17.36

vonat i. dombóvári átszállással Pécs 06.46; Komló 07.00; Baja 05.57; Nagymányok 07.00; Nagykanizsa 04.58; Kaposvár 07.14; Dúzs é. 08.30

vonat i. Kurdról Dombóvár felé 15.27 / 17.27 / 19.27; dombóvári átszállással Pécs é. 17.02 19.00 21.02; Komló é. 16.55 /-/-; Nagymányok é. 16.45 / 18.50 /-/-; Baja é. 17.53 / 19.51 /-/-; Kaposvár é. 16.42 / 18.33 / 20.43 Nagykanizsa é. 19.35 / 21.07 /-

TÁJAK – KOROK – MÚZEUMOK EGYESÜLET

Lépjen be hazánk egyik legrégebbi honismereti civil szervezetébe,
a Tájak – Korok – Múzeumok Egyesületbe!

Kérjen belépési nyilatkozatot, vagy töltsse le honlapunkról!

honlap: www.tkme.hu

címünk: 1119 Budapest XI. kerület, Etele út 59 – 61.

személyesen: októbertől ápriliséig minden hó hétfőn 15 – 19 óra között

mail: tkme@tkme.hu megtalál minket a facebookon is!

elnök mobil tel.: +36 - 20 - 946 - 46 - 59

NÉHÁNY INDK, MIÉRT ÉRDEMES A TKME TAGJÁNAK LENNI:

KISKÖNYVTÁR SOROZAT

Országjáró kirándulásaihoz hasznos segítséget nyújtanak **Kiskönyvtárunk** praktikus füzetei. Eddig 842 kötet jelent meg. Megvásárolhatja Egyesületünknel ügyfélfogadási időben, vagy telefoni egyeztetés után, kérésre postán is elküldjük; Ha tárgyévra érvényesített tagja Egyesületünknek, jelentős, **30 % kedvezményt kap** az árból!

SZOLGÁLTATÓK

Számos olcsó, megbízható **szolgáltató partnerünk van**, akik 5–10 % **engedményt adnak** normál áraikból (így pl. több hotel, panzió, vendégház, étterem, vendéglő, folyóirat kiadó, fuvarozó, optikus, butik, kulcsmásoló, cipzár javító, gravírozó, fénymásoló). Lásd a honlapon!

MÚZEUMI BELÉPÉSI KEDVEZMÉNYEK

Jónéhány neves **múzeum kedvezményes belépést biztosít** tagjaink számára!

2017 májusi állapot szerint **ingyenes számunkra Berettyóújfaluban** a Bihari Múzeum, **Dunaújvárosban** a Magyar Papíripari Múzeum, **Érden** a Magyar Földrajzi Múzeum, s a Hely- és Sporttörténeti Kiállítóhely, **Esztergomban** a Vármúzeum, a Balassi Bálint Múzeum, **Kecskeméten** a Gyólay Viktória Színészmúzeum és az Ikon Múzeum, **Makón** a József Attila Múzeum, s az Espersit Ház, **Püspökladányban** a Karacs Ferenc Múzeum, **Sárospatakon** a Rákóczi Vármúzeum, s a Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei, **Szegeden** a Varga Mátyás Színház történeti Kiállítóháza, a Kass Galéria, a Móra Ferenc Múzeum, a Vármúzeum, s a Fekete Ház, **Szentesen** a Koszta József Múzeum, a Péter Pál Polgárház, a Fridrich Fényirda és a Csallány Gábor kiállítóhely, **Székesfehérvárott** a Szent István Király Múzeum, a Fekete Sas Patikamúzeum, a Budenz ház, a Marosi Arnold Látványtár, a Középkori Romkert, a Palotavárosi Skanzen, a Régészeti Kiállítás, a Csók István Képtár, a Néprajzi Kiállítás, az Új Magyar Képtár, a Schaár Erzsébet Gyűjtemény, **Szolnokon** a Damjanich János Múzeum, a Tabáni Tájház, s a Szolnoki Galéria, **Tác** határában a Gorsium Szabadtéri Múzeum és Régészeti Park, **Vésztő** határában a Mágori-domb bemutatóhely, **Visegrádon** a Mátyás Király Múzeum és a Fellegvár, **Zalaegerszegen** a Göcseji Múzeum, a Göcseji Falumúzeum, a Finnugor Néprajzi Park és a Magyar Olajipari Múzeum, **Budapesten** a Magyar Nemzeti Múzeum, az Aquincumi Múzeum kiállítóhelye és romkertje, a Hadtörténeti Múzeum, az Országos Földtani Múzeum, valamint a Gyermekvasút Múzeuma állandó kiállításainak megtekintése.

50 %-os engedményt ad a felnőtt belépőjegy árából **Budapesten** a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum, az Iparművészeti Múzeum, a Nagytétényi Kastélymúzeum, a Néprajzi Múzeum, **Szentendrén** a Szabadtéri Néprajzi Múzeum (Skanzen), **Bonyhádon** a Völgységi Múzeum, **Gyöngyösön** a Mátra Múzeum és **Zebegényben** a Hajózástörténeti Kiállítóhely.

Budapesten előre bejelentett csoportos látogatás esetén ingyenes belépést biztosít a Fodrász Múzeum. 20 % kedvezménnyel látogathatók **Keszthelyen** a sétálóutca egyes kiállítóhelyei, így a Népviseletes Babamúzeum, a Csigaparlament, a Vidor Játékmúzeum, a Nosztalgia Látványtár és Giccs múzeum, valamint a Történelmi Panoptikum; 10 % engedményt ad a Balatoni Múzeum; **Nagyrabén** kedvezménnyel látogatható a Mezőgazdasági Hagyományok Gyűjteménye. **Dinnyésen** a Várparkot a TKME tagjai nyugdíjas belépőjeggel tekinthetik meg.

PECSÉTELŐS JÁTÉK

A fenti anyagi jellegű előnyök mellett négy **országjáró pecsételő játékunk** (általános, Széchenyi István és családja, Fekete István, Erzsébet királyné – Sisi – emlékei, Arany János emlékei) során, továbbá közös programjaink, találkozóink alkalmával **megismerkedhet** és beszélgethet a hasonló érdeklődésű országjáró, rendszeresen kiránduló, túrázó, múzeumlátogató tagtársakkal egész Magyarországból.